

А.М. ТУРИЛО, д-р екон. наук, проф., Р.В.КОРОЛЕНКО, канд. екон. наук, доц.
Криворізький національний університет

ФІНАНСОВА РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ І ФІНАНСОВА ПРОДУКТИВНІСТЬ: ПИТАННЯ СУТНОСТІ ТА СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ

Кожний суб'єкт господарювання намагається бути ефективним. Причому ефективним у різних її видах та напрямках. Ефективність суб'єкта господарювання є важливою умовою його економічної безпеки і взагалі існування в ринковому середовищі.

Саме така важливість ефективності для будь-якого суб'єкта господарювання визначає її актуальність на протязі всього процесу його розвитку.

Ефективність на практиці реалізується в різних показниках рентабельності, тобто ефективність є більш загальною категорією по відношенню до рентабельності.

У науково-навчальній літературі розглядається значна сукупність видів рентабельності, в тому числі використовуються і такі терміни, показники та коефіцієнти, як:

коефіцієнт фінансової рентабельності (коефіцієнт рентабельності власного капіталу підприємства), який розраховується як співвідношення загальної суми чистого прибутку підприємства до середньої суми власного капіталу підприємства (модель 1);

фінансова продуктивність(дохідність), яка розраховується як співвідношення обсягу продукції до витрат на виробництво у грошовому вимірі (модель 2).

Спочатку стосовно моделі 2:

дохідність за таким змістом характеризує операційну діяльність підприємства, а не фінансову;

має місце протилежність термінів: у назві показника є його складова у вигляді «продуктивність», а безпосередньо у моделі 2 використовується термін «дохідність». Продуктивність і дохідність за своїм змістом це різні речі;

у цілому термін «фінансова продуктивність» не розкрито у відповідності із зазначеною в ньому сутністю.

По моделі 1 маємо наступне бачення:

фінансова рентабельність представляє собою певний вид (один із різновидів) економічної рентабельності при оцінці ефективності діяльності підприємства;

показник (термін) «фінансова рентабельність» повинен нести в собі виключно фінансовий зміст (як це акцентовано в його назві), а він за своєю сутністю відображає господарську (економічну) діяльність підприємства. Загально визнано, що будь-яке підприємство генерує прибуток у процесі саме господарської діяльності. Це значить, що чистий прибуток у моделі 1 потрібно ділити не на власний капітал, а на визначену суму економічних ресурсів (активів) підприємства, які знаходяться і використовуються в процесі саме господарської діяльності підприємства (тут утворюється прибуток). Визначена сума активів підприємства в даному випадку розраховується як сума чистих активів, яка за вартістю дорівнює власному капіталу підприємства, а за своїм змістом відноситься до операційної (економічної) діяльності підприємства. Власний капітал трансформується в активи підприємства. Відношення чистого прибутку до чистих активів підприємства є коректним, бо відповідає змісту господарської (економічної) діяльності підприємства і методології формування саме економічної ефективності;

інтереси власників підприємства при цьому не страждають, бо вони отримують для аналізу адекватний показник рентабельності, а саме показник рентабельності підприємства по чистим активам;

використання в моделі 1 власного капіталу не означає, що він за сутністю є фінансовим показником;

модель 1 трактується як коефіцієнт фінансової рентабельності і даний коефіцієнт розраховується в частках одиниці.

На наш погляд, для даної економічної моделі по-перше, прийнятним є термін «показник рентабельності», а по-друге, розраховується будь-який вид рентабельності тільки у відсотках, що не притаманно коефіцієнтному вимірюванню.

Викладений вище матеріал є майданчиком до дискусії.